

**ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
BESTEMMINGSPAN GLASTUINBOUWLOCATIE BERGERDEN,
GEMEENTE BEMMEL**

15 MEI 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	4
4.1 Algemeen	4
4.2 Alternatieven	5
4.2.1 Ontwikkeling van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief en het voorkeursalternatief.....	5
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.....	8
5.1 Algemeen	8
5.1.1 Bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkeling ...	8
5.1.2 Gevolgen voor het milieu.....	8
5.2 Te beschrijven aspecten.....	9
5.2.1 Landschap, natuur en cultureel erfgoed.....	9
5.2.2 Leefomgeving	9
5.2.3 Bodem en water.....	10
5.2.4 Energie en CO ₂	10
5.2.5 Verkeer.....	10
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	11
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	11
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	11
9. VORM EN PRESENTATIE.....	12
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	12

1. INLEIDING

De gemeente Bemmel heeft het voornemen om het glastuinbouwgebied Bergerden van ongeveer 340 ha bruto – waarvan 215 ha netto glas - te realiseren.

Bij brief van 6 maart 2001 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de inhoud van het op te stellen milieueffectrapport. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in De Nederlandse Staatscourant van 7 maart 2001¹ nummer 27.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.². De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen³, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen en gebruikt deze in haar advies voor richtlijnen wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)

De Commissie adviseert om de voorgenomen activiteit direct uit te werken in een integraal Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA), dat gericht is op het realiseren van een hoog ambitieniveau. Het is dus niet nodig om eerst verschillende basisalternatieven uit te werken en onderling te vergelijken op hun milieueffecten. Om het hoge ambitieniveau te concretiseren kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van de beoordelingssystematiek van de Stidug⁴. Het voorkeursalternatief zou in beginsel kunnen samenvallen met het MMA, maar indien in het voorkeursalternatief onderdelen van het MMA niet realiseerbaar of gewenst blijken dient dit beargumenteerd te worden in het MER en dienen de (extra) milieugevolgen hiervan in het MER vermeld te worden.

De Commissie acht het bij deze aanpak van essentieel belang dat de afwegingen die leiden tot het uiteindelijke MMA helder en beargumenteerd in het

¹ Zie bijlage 2.

² De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

³ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

⁴ Stidug = Stimuleringsregeling inrichting duurzame glastuinbouwgebieden van 10 juli 2000 (nr. TRCJZ/2000/8905).

MER weergegeven worden. Deze afwegingen zullen vaak keuzes tussen alternatieve inrichtingsmogelijkheden binnen bepaalde aspecten (landschappelijke inrichting, ontsluiting, et cetera) betreffen. Niet alleen dient aangegeven te worden waarom bepaalde opties wel zijn gekozen, maar ook waarom andere zijn afgevallen.

De Commissie meent dat de volgende aspecten het meest van belang zijn bij het uitwerken van het MMA:

- landschappelijke inpassing, natuur, recreatie, woon- en leefmilieu;
- water en bodem;
- mobiliteitsbeheersing, verkeer en ontsluiting van het gebied;
- energie, CO₂ en licht;
- ontwikkeling en beheer;
- integraliteit (het combineren van hiervoor genoemde aspecten).

Daarbij dient betrokken te worden in hoeverre een projectmatige of geclusterde aanpak een positieve rol kan spelen ten aanzien van het realiseren van collectieve voorzieningen en een meerwaarde kan opleveren voor de hiervoor genoemde aspecten.

Samenvatting

Het MER dient voorzien te zijn van een overzichtelijke en goed leesbare samenvatting. Het MMA dient kwalitatief en kwantitatief beschreven te worden en daar waar het voorkeursalternatief afwijkt van het MMA dient dit in de samenvatting vermeld te worden. Daarbij dienen in de samenvatting de belangrijkste (mogelijke) milieueffecten van de voorgenomen activiteit te worden weergegeven. In de samenvatting moet minimaal één goede overzichtskaart (schaal 1 : 25.000 of groter) met een legenda gegeven worden, met daarop het gebied waar de voorgenomen activiteit zal plaatsvinden en de directe, relevante omgeving.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

In de probleemstelling moet worden beschreven voor welke (bestaande en/of toekomstige) knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden.

Beschrijf voor welke ruimtebehoefte en voor welk type bedrijven het glastuinbouwgebied wordt gerealiseerd. Ga hierbij in op de noodzaak tot hervestiging

van tuinders naar aanleiding van ruimtelijke ontwikkelingen die elders in het KAN-gebied plaatsvinden, alsmede de eventuele behoefte aan dit terrein met een dergelijk oppervlak door vestiging van andere tuinders.

In het MER dient aangegeven te worden waarom voor deze locatie is gekozen, of er nog andere locaties in beeld zijn geweest en welke (milieu)argumenten bij de uiteindelijke afweging een rol gespeeld hebben.

3.2 Doel

Uit de doelstelling zoals geformuleerd in de startnotitie blijkt dat de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied Bergerden aan de volgende voorwaarden moet voldoen:

- Het gebied moet voldoende mogelijkheden bieden voor de individuele tuinders om op verantwoorde wijze en met goede toekomstperspectieven de bedrijfsvoering te kunnen uitvoeren.
- De inrichting moet duurzaam zijn in relatie tot beperking van het energie- en waterverbruik en de afvalstromen.
- Er moet zorgvuldig aandacht worden besteed aan de landschappelijke inpassing en de nieuwe belevingswaarde van het nieuwe glastuinbouwgebied.
- Er moet aandacht worden besteed aan natuurontwikkeling binnen het gebied.

Om een concrete invulling te geven aan deze ambities acht de Commissie het van belang dat de (sub)doelen in een toetsbare vorm worden gedefinieerd. Hier wordt nader op ingegaan in §4.1 en §4.2 en in het bijzonder in §4.2.1 'Ontwikkeling van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief en het voorkeursalternatief.'

3.3 Besluitvorming

Uit reeds genomen besluiten moeten de essentiële randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) worden afgeleid, die gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Naast hetgeen hierover in de startnotitie reeds is opgenomen dient aangegeven te worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die (op grond van milieuaspecten) een speciale status in het beleid hebben of krijgen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan ecologische hoofdstructuren, ecologische verbindingszones, grondwaterbeschermingsgebieden, stiltegebieden dan wel Vogel- en Habitatrictlijngebieden.

Ga ook in op de (juridische/planologische) status en hun consequenties voor het plan, van de ruimtelijke ontwikkelingen die gepland zijn in de omgeving van het gebied. Denk hierbij met name aan de aanleg van eventueel andere glastuinbouwlocaties, de Betuwelijn en van woningbouwlocaties.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de vaststelling van de wijziging van het vigerende bestemmingsplan door de gemeenteraad van

Bemmel en de goedkeuring hiervan door Gedeputeerde Staten van Gelderland.

Beschrijf volgens welke procedure en welk tijdpad de vaststelling door de Bemmelse gemeenteraad en de goedkeuring door Gedeputeerde Staten geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren. Ga hierbij ook in op eventuele privaats- en/of publiekrechtelijke overeenkomsten die aangegaan dienen te worden.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

4.1 Algemeen

De Commissie adviseert om de voorgenomen activiteit direct uit te werken in een integraal Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA), dat gericht is op het realiseren van een hoog ambitieniveau. Het is dus niet nodig om eerst verschillende basisalternatieven uit te werken en onderling te vergelijken op hun milieueffecten. Om het hoge ambitieniveau te concretiseren kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van de beoordelingssystematiek van de Stidug. Het voorkeursalternatief zou in beginsel kunnen samenvallen met het MMA, maar indien in het voorkeursalternatief onderdelen van het MMA niet realiseerbaar of gewenst blijken dient dit beargumenteerd te worden in het MER en dienen de (extra) milieugevolgen hiervan in het MER vermeld te worden.

Het verdient aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer). In het MER dient beschreven te worden hoe een gefaseerde ontwikkeling van het gebied zal plaatsvinden. Hoe zien de verschillende fasen eruit en welke (collectieve) voorzieningen worden per fase gerealiseerd?

Voor het opstellen van het plan, het MMA en het voorkeursalternatief zal allereerst een programma van eisen voor de inrichting van het gebied opgesteld moeten worden. Betrek hierbij zowel de wettelijke voorschriften als het eigen ambitieniveau. In het programma van eisen dienen aan de orde te komen:

- het gewenste woon- en leefmilieu in en buiten het plangebied voor de aspecten (verkeers)geluid, zicht-, licht- en reflectiehinder;
- de toelaatbare emissie van licht;
- de toelaatbare uitstoot van milieuschadelijke stoffen naar lucht, bodem en water;
- de gewenste waterhuishoudkundige inrichting;
- de gewenste bronnen van warmte, energie en CO₂ en energieverbruik;
- de gewenste ontsluiting en verkeersveiligheid;

- synergie met andere ontwikkelingen in de nabije omgeving (bijvoorbeeld de aanleg van bedrijventerreinen, waarbij gedacht kan worden aan de opvang van regenwater);
- een beschrijving van de doelen voor landschap, ecologie (het ontwikkelen van nieuwe biotopen), recreatie en leefomgeving. Ga hierbij ook in op de samenhang tussen het plangebied en de omgeving (ondermeer de eventuele aanleg van bufferstroken langs de randen van het gebied, (recreatieve) routestructuren en ecologische structuren in combinatie met woonzones);
- het vermelden van de (milieu)randvoorwaarden die zijn of worden opgesteld voor vestiging in dit gebied.

In het MER dient aangegeven te worden in hoeverre een projectmatige aanpak extra resultaten kan opleveren. Bij de verschillende opties zal duidelijk moeten worden aangegeven wat het verschil is in uitkomsten tussen wel of geen projectmatige aanpak.

In §4.2.1 'Ontwikkeling van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief en het voorkeursalternatief' wordt aangegeven hoe hieraan in het MER de voor de besluitvorming verlangde inhoud kan worden gegeven.

4.2 Alternatieven

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief is verplicht.

4.2.1 **Ontwikkeling van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief en het voorkeursalternatief**

Het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA) moet:

- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

Aangezien er gekozen kan worden voor een hoog ambitieniveau voor milieu en leefbaarheid kan de invulling daarvan leiden tot het MMA. Om een en ander toetsbaar te maken zou voor het MMA bijvoorbeeld gebruik gemaakt kunnen worden van de beoordelingssystematiek van de Stidug, voor zover dat mogelijk is. Doordat sommige eisen met elkaar kunnen conflicteren zullen keuzes gemaakt worden, waarbij (mogelijk) niet op alle onderdelen het maximum aantal punten wordt gehaald. Dit dient in het MER duidelijk weergegeven te worden.

Omdat het MMA toetsbaar moet zijn, moeten in het MER de (milieu)doelen concreet worden gemaakt.

Het voorkeursalternatief kan samenvallen met het MMA. Indien de initiatiefnemer voor de realisatie van een specifiek onderdeel afhankelijk is van derden, kan voor dat onderdeel – zo mogelijk – een terugvaloptie worden benoemd. Het MER hoeft dan alleen voor dat onderdeel het verschil in milieueffecten te beschrijven.

De Commissie acht de uitwerking van andere alternatieven niet noodzakelijk. Wel kunnen binnen de relevante opties per bouwsteen (zoals bijvoorbeeld de ontsluiting of de gietwatervoorziening) alternatieve inrichtingsmogelijkheden bestaan. De Commissie vraagt in dat geval een beschrijving van de voor het milieu positieve en negatieve verschillen en hoe die meewegen in de afwegingen die leiden tot de uiteindelijke keuze in het plan.

Alleen daar waar het voorkeursalternatief afwijkt van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief dient dit in het MER beschreven te worden, samen met het verschil in milieueffecten tussen het MMA en het voorkeursalternatief voor wat betreft dat onderdeel. Waarbij de Commissie speciaal aandacht vraagt voor het onderscheid tussen de afweging rondom de keuze van de verschillende opties voor bouwstenen, op basis waarvan uiteindelijk het MMA wordt samengesteld en een afwijking van het voorkeursalternatief ten opzichte van het MMA (eerst MMA formuleren en daarna de eventuele afwijking aangeven). Dit is van belang voor de traceerbaarheid van de gemaakte keuzes.

Ga in de beschrijving van het MMA in op de volgende onderdelen van het plan:

Landschap, natuur en cultureel erfgoed

- binnen het Meest Milieuvriendelijke Alternatief zijn er voor het aspect landschap verschillende ontwerpkeuzes te maken. Het is daarbij van belang om in het MER navolgbaar de keuzes te beschrijven van de doelen die men daarmee wenst te bereiken;
- er bestaat de mogelijkheid van het clusteren van de gietwaterbekkens. Aangegeven dient te worden of dit kan bijdragen aan de eventuele landschappelijke doelen. Een verkenning van de mogelijkheden om 'groene' gietwaterbekkens (dat wil zeggen met begroeide taluds) te realiseren zou bijvoorbeeld mogelijk kunnen passen in de ambities van dit plan;
- beschrijf de (mogelijkerwijs) in het gebied aanwezige cultuurhistorische – en met name archeologische⁵ – waarden;
- beschrijf de (eventuele) mogelijkheden voor de aanleg van recreatieve routes en recreatief medegebruik.

Water en bodem

- maak een inrichtingsschets van het waterhuishoudkundig systeem waaruit het peil in het watersysteem blijkt, de ligging en de afmetingen van de waterpartijen, inclusief de vormgeving van de waterpartijen;
- beschrijf hoe het bergende oppervlakte tot stand gekomen is en welke afwegingen daarbij hebben plaatsgevonden tussen het realiseren van berging in regenwaterbassins en het realiseren van berging in het oppervlaktewater (aspecten wateroverlast, watervoorziening, waterkwaliteit)⁶;

⁵ Zie bijlage 4, inspraakreactie nr. 1 van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB).

⁶ Hierbij zou de zogenaamde watertoets mogelijk ook behulpzaam kunnen zijn.

- neem hierbij in beschouwing de mogelijkheden voor collectieve bergings-systemen voor gietwater en retentie en de voordelen van deze systemen boven individuele systemen;
- beschrijf de invloed van de aanleg en het gebruik van de infiltratievijver op het grondwaterstromingspatroon en de grondwaterkwaliteit;
- beschrijf het emissieniveau van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten naar bodem, water en lucht en geef aan welke maatregelen worden genomen om verontreiniging tegen te gaan;
- beschrijf hoe de inrichting van het watersysteem is/kan worden gecombineerd met de inrichting van de openbare groenzones;
- beschrijf de bodemopbouw en geef de mogelijke gevolgen van zetting weer.

Energie, CO₂ en licht

- geef een zodanige beschrijving van de energie- en CO₂-voorziening van de glastuinbouw in dit gebied dat daaruit blijkt welke mate van zuinigheid en duurzaamheid wordt bereikt;
- beschrijf het emissieniveau van CO₂ en NO_x, de collectieve voorzieningen ten aanzien van energie en CO₂ en de ruimte en infrastructuur die hiervoor nodig is;
- ga in op de inzet van fossiele energiebronnen op een milieukundig optimale wijze, dan wel de inzet van duurzame energiebronnen (zoals bijvoorbeeld windenergie of biogas);
- beschrijf de wijze waarop met assimilatiebelichting wordt omgegaan en de mate waarin hinder hiervan kan worden voorkomen.

Mobiliteitsbeheersing, verkeer en ontsluiting van het gebied

- beschrijf de samenstelling van het verkeer ten gevolge van de voorgenomen activiteit. Ga in op aantallen ritten van bewoners, werknemers en bedrijfsverkeer, de verdeling in tijd en tevens op de herkomsten en bestemmingen;
- beschrijf de benodigde ontsluitingsstructuur, de functies van de verschillende wegen en de calamiteitenroute. Beschrijf in hoeverre nieuwe wegen worden aangelegd en/of bestaande wegen worden aangepast;
- beschrijf op welke punten er sprake kan zijn van toenemende verkeersonveiligheid en welke maatregelen gericht op het bevorderen van de verkeersonveiligheid genomen worden;
- schenk aandacht aan de fietsstructuur, zowel vanuit utilitair als recreatief opzicht;
- beschrijf op welke wijze sluijverkeer zal worden vermeden;
- beschrijf welke keuzes er gemaakt worden ten aanzien van beperking van mobiliteit (bijvoorbeeld van vervoer van afval door verwerking op het terrein zelf) en beschrijf de mogelijkheden van centraal vervoersmanagement.

Ontwikkeling en beheer

Beschrijf de organisatie die zo mogelijk zorg gaat dragen voor de ontwikkeling en het beheer van het gebied en het halen van de ambities. Beschrijf de taken en bevoegdheden van deze organisatie, onder meer met betrekking de (fase-ring van de) inrichting, de financiering van het plan en de wijze waarop zaken worden vastgelegd.

Bebouwing

Beschrijf

- de omvang, situering en zonering van de glastuinbouw (op kaart);
- de maximale bouwhoogten;

- de eventuele bijzondere bouweisen (bijvoorbeeld ten aanzien van architectuur).

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

5.1 Algemeen

5.1.1 Bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkeling

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het *studiegebied* en van reeds genomen of binnenkort te nemen besluiten over nieuwe activiteiten. Hierbij kan worden gedacht aan de nieuw te ontwikkelen of in ontwikkeling zijnde woningbouwlocaties, eventuele andere glastuinbouwlocaties, de Betuwelijn en dergelijke.

Het *studiegebied* moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect kan de omvang van het *studiegebied* verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de eventueel in het *studiegebied* gelegen gevoelige gebieden en objecten.

5.1.2 Gevolgen voor het milieu

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld de verplaatsing van verouderde bedrijven en het feit dat het kassenbestand daarmee gemoderniseerd wordt, de eventuele verbetering van de waterberging);

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten waarbij het ambitieniveau niet wordt gehaald, of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd.

5.2 Te beschrijven aspecten

5.2.1 **Landschap, natuur en cultureel erfgoed**

Landschap

Beschrijf:

- het bestaande landschap en de gevolgen van het voornemen voor het bestaande landschap in kwalitatieve termen en gebruik daarbij kaartbeelden en fotomontages (met reële bouwhoogten);
- in hoeverre en op welke manier met de voorgestelde inrichting de gestelde doelen in 4.2.1 gehaald worden;
- de mogelijk optredende synergie tussen de verschillende doelen. Om uit te leggen wat hiermee wordt bedoeld het volgende voorbeeld: het realiseren van een groot aandeel open water met brede, flauwe oevers dat een duidelijke geleiding in het gebied aanbrengt, extra waterberging mogelijk maakt, ecologische potenties heeft en mogelijkheden ter uitbreiding van de recreatieve beleving van de omwonenden.

Natuur

Beschrijf:

- de vegetatietypen en doelsoorten van sloot- en wegbermen, de sloten en de Linge (als ecologische verbindingzone);
- de gevolgen voor de fauna van het gebied⁷;
- de gevolgen van het plan voor doelsoorten;
- de mogelijkheden om bestaand en nieuw biotoop voor deze levensgemeenschappen en organismen op te nemen in de groenzones en het oppervlaktewater.

Cultureel erfgoed

Beschrijf de gevolgen van het plan voor de aangetroffen cultuurhistorische – en in het bijzonder archeologische⁸ – waarden.

5.2.2 **Leefomgeving**

Beschrijf:

- de huidige en toekomstige emissies van bestrijdingsmiddelen door de lucht naar de woonomgeving;

⁷ Zie bijlage 4, inspraakreactie nummer 2 van de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF).

⁸ Zie bijlage 4, inspraakreactie nummer 1, van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB).

- het huidige en toekomstige (verkeers)geluid, de huidige en toekomstige zicht-, licht- en reflectiehinder.

5.2.3 Bodem en water

Beschrijf:

- de huidige waterhuishoudkundige situatie en besteed daar ondermeer aandacht aan de huidige peilen, grondwaterstanden (zowel ondiep als diep), grondwaterstroming (richting en snelheid), kwel en infiltratie en de omvang van de berging die nu in het gebied aanwezig is;
- de huidige kwaliteit van grond- en oppervlaktewater en de waterbodem en besteed daarbij ondermeer aandacht aan de hoeveelheid nutriënten en de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen;
- de geologische opbouw van de bodem, vooral vanuit het oogpunt van wijzigingen in het watersysteem (peilverlaging, wateraanvoer) en de aanleg van de infiltratievijver;
- de invloed van het (eventueel) doorgraven van afsluitende lagen.

Beschrijf kwalitatief en zo mogelijk kwantitatief de invloed van het initiatief (zowel het MMA als de terugvalopties) op

- de oppervlaktewaterpeilen, de grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit;
- de waterstromen in het gebied (de hoeveelheden water die moeten worden ingelaten, de berging⁹, de afvoer bij piekbelasting, de benutting van het regenwater voor begieting, de vraag naar leidingwater, de waterbehandeling in het gebied bij regenwaterbassins et cetera);
- het peilbeheer in het gebied en aangrenzende terreinen;
- eventuele bodemdaling en de gevolgen daarvan.

5.2.4 Energie en CO₂

Beschrijf:

- de toekomstige CO₂- en NO_x-emissies;
- het toekomstige energieverbruik;
- het aandeel duurzame energie;
- efficiency in de toepassing van fossiele brandstoffen;
- synergiemogelijkheden met betrekking tot energie en CO₂.

5.2.5 Verkeer

Beschrijf:

- de effecten met betrekking tot de verkeersafwikkeling op de bestaande wegen in het studiegebied;
- de verkeersveiligheid op deze wegen en in het plangebied;
- de hinder als gevolg van trillingen langs de ontsluitingswegen;
- het verkeerslawaai en de geluidhinder als gevolg daarvan;
- de mogelijke sluipverkeerroutes;
- de gevolgen van de (eventueel) nieuw aan te leggen weginfrastructuur.

⁹ Inclusief de eventuele regenwaterberging op andere (nabij gelegen) terreinen.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit (beschreven in het MMA/-voorkeursalternatief) moeten met de referentie (bestaande toestand + autonome ontwikkeling) worden vergeleken. Indien het voorkeursalternatief van het MMA afwijkt moeten deze ook onderling vergeleken worden (alleen op de relevante onderdelen). Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Hierbij dient in het bijzonder aandacht geschonken te worden aan de opties voor bouwstenen en hoe deze uiteindelijk leiden tot het MMA dan wel het voorkeursalternatief.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeenteraad van Bemmelen moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo

nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling om in het MER reeds een aanzet tot een evaluatieprogramma op te nemen.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van het MMA en het voorkeursalternatief. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit;
- de argumenten voor de selectie van het MMA en daar waar deze afwijkt van het MMA de argumenten voor de selectie (van delen) van het voorkeursalternatief;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van het voorkeursalternatief;
- de preventieve en mitigerende maatregelen die genomen kunnen worden en de effecten daarvan;
- belangrijke leemten in kennis;
- een goede overzichtskaart (schaal 1 : 25.000 of groter) met een legenda met daarop het gebied waar de voorgenomen activiteit zal plaatsvinden en de directe relevante omgeving. Deze kaart geeft ook alle in het MER gebruikte geografische plaatsaanduidingen (straatnamen en dergelijke) weer. De voorkeur voor de inrichting van het gebied, inclusief de infrastructuur, dient duidelijk te worden aangegeven.